C/2024/878

6.2.2024

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Zastřešující stanovisko „Výzva k vypracování modré dohody pro EU“

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2024/878)

Zpravodajové: **Kinga JOÓ, Florian MARIN, Paul RÜBIG**

Spoluzpravodaj: **Péter OLAJOS**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 1. 2023
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny
Přijato v sekci	26. 9. 2023
Přijato na plenárním zasedání	26. 10. 2023
Plenární zasedání č.	582
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	176/0/1

Toto stanovisko je výsledkem devíti odvětvových stanovisek EHSV, která jsou součástí balíčku opatření týkajících se modré dohody ([1]), protože boji proti nedostatku vody se dosud nedostalo plné politické pozornosti, kterou si zaslouží.

1. Výzvy v souvislosti s vodou

1.1. Vodní stres, tj. nesoulad mezi poptávkou po vodě a nabídkou vody, je v Evropě velkým problémem, který stále roste. Valné shromáždění OSN sice v roce 2010 výslovně uznalo lidské právo na vodu a hygienu, z celosvětového hlediska však přístup k bezpečnému zdroji pitné vody stále postrádá přibližně 2,2 miliardy lidí ([2]). Podle Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) je během průměrného roku vodním stresem postiženo přibližně 20 % Evropy a 30 % Evropanů. Evropa se potřebuje urychleně transformovat na „společnost inteligentně hospodařící s vodou“. Nepodnikneme-li žádná opatření, bude vodní chudoba dopadat na stále větší procento společností po celém světě, což bude mít dalekosáhlé důsledky pro hospodářskou, sociální a politickou stabilitu.

2. Proč vyzýváme k vypracování modré dohody pro EU?

2.1. Přístup ke kvalitní a cenově dostupné vodě a sanitačním zařízením je základní právo a je nepřijatelné, že v EU stále existují lidé, kteří k nim přístup nemají.

2.2. EU vytvořila právní rámce a vypracovala iniciativy na ochranu vodních zdrojů. Zatím však nebyla řada stanovených cílů plně uskutečněna, což bylo způsobeno nedostatečnou výší vynaložených finančních prostředků, pomalým prováděním

([1]) REX/570 – Politika v oblasti vody: mezi dezertifikací a sekuritizací – Čas pro modrou diplomacii (dosud nezveřejněno v Úředním věstníku), Úř. věst. C 349, 29.9.2023, s. 74, Úř. věst. C 349, 29.9.2023, s. 60, Úř. věst. C 146, 27.4.2023, s. 35, Úř. věst. C 146, 27.4.2023, s. 41, Úř. věst. C 349, 29.9.2023, s. 80, Úř. věst. C 349, 29.9.2023, s. 50, Úř. věst. C 349, 29.9.2023, s. 87, Úř. věst. C 349, 29.9.2023, s. 18.

([2]) OSN, Water and Sanitation (Voda a sanitační zařízení) | Odbor pro ekonomické a sociální věci (un.org).

a nedostatečným zohledňováním environmentálních cílů v odvětvových politikách. Z celkem 17 cílů udržitelného rozvoje se dva týkají vody. EU dosáhla pouze mírného pokroku při plnění cíle č. 14 „Život ve vodě“ ([3]). Pokud jde o cíl č. 6 „Pitná voda, kanalizace“, jsou trendy v oblasti kvality vody v EU negativní a koncentrace některých látek znečišťujících povrchové a podzemní vody narůstá.

2.3. Na konferenci OSN o vodě v roce 2023 zazněla výzva k přijetí průlomových závazků s cílem uvést akční program pro vodu do praxe ([4]). Evropská rada dále uznala „potřebu posílených opatření na úrovni EU i na celosvětové úrovni v oblasti vody“ a zdůraznila „význam strategického přístupu EU k zabezpečení dodávek vody“ ([5]). Evropský parlament vyzval Komisi, aby urychleně vypracovala pokyny pro řízení nadnárodních sdílených povodí a zajistila vyvážené upřednostňování způsobů využívání vody ([6]).

2.4. Stávající nástroje pro řešení problémů s vodou jsou i nadále roztříštěné a cíle týkající se vody nejsou vhodně začleněny do všech politik EU. EHSV vzhledem k tomu, jakým výzvám čelíme, určil v říjnu 2022 vodu jako svoji průřezovou prioritu pro rok 2023. Domnívá se, že krize v oblasti vody je reálná, není však příliš pozdě na to, aby bylo možné jednat. Je třeba zintenzivnit úsilí, neboť současný politický rámec EU není vhodný pro daný účel a je nutné ho aktualizovat se stejným odhodláním, s jakým EU řeší klimatickou krizi prostřednictvím Zelené dohody. EHSV požaduje jasné vedení na úrovni EU a na vnitrostátní a regionální úrovni, které bude odpovědné za vodu. Výbor vyzývá Komisi, aby se začala zabývat vodou jakožto prioritním tématem a aby navrhla modrou dohodu pro EU jako samostatnou strategickou prioritu srovnatelnou se Zelenou dohodou pro Evropu.

2.5. Modrá dohoda pro EU se musí plně doplňovat a být v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu a s cíli udržitelného rozvoje.

2.6. Řešit a zmírňovat důsledky současné a budoucí krize v oblasti vody bude možné pouze při odpovídajícím řízení vodních zdrojů. Pokud jde o sladkou vodu, včetně podzemních vod, je EHSV zastáncem přístupu založeného na povodí, do nějž budou zapojeny všechny zainteresované strany. Již existující iniciativy přeshraniční spolupráce v povodích by měly být dále prohlubovány, rozvíjeny a financovány.

2.7. Model hospodaření s vodou by se měl opírat o hierarchickou odpovědnost, která je způsobilá vypořádat se s různými zájmy členských států v oblasti vody, a to zcela v synergii s cíli EU, řešit konflikty v souvislosti s vodou, zajistit doplňkovost mezi městským a venkovským prostředím a navýšit monitorovací kapacity.

2.8. Měla by být zřízena poradní platforma zúčastněných stran EU, která by sdílela osvědčené postupy, vypracovala konkrétní normy pro kvalitu vody a její využívání v zemědělství a průmyslu a podporovala partnerství a oběhové hospodářství. Tato platforma by sdružovala zúčastněné strany a řídily by ji společně EHSV, Evropská komise, Evropský parlament a Evropský výbor regionů.

2.9. Členským státům i dalším zemím, včetně zemí v evropském sousedství i mimo něj, může pomoci zřízení evropského střediska pro vodu, které by mělo mezinárodní rozměr. Toto středisko by mělo prezentovat případy vynikající spolupráce a poskytovat politická doporučení, a pomáhat tak naplňovat cíle politiky týkající se modré dohody. EHSV požaduje, aby byla vytvořena zvláštní pozice místopředsedy či místopředsedkyně Komise zodpovědného/zodpovědné za oblast vodohospodářství.

2.10. Je nezbytné disponovat transparentními, snadno přístupnými, interoperabilními, veřejně dostupnými a spolehlivými údaji, které jsou v souladu s právy k průmyslovému vlastnictví shromažďovány na podnikové úrovni, a to po celé délce výrobního řetězce. K určení rozsahu modré dohody potřebujeme znát stav vodohospodářské infrastruktury a dostupnost služeb v oblasti dodávek vody a sanitačních služeb v každém členském státě. EHSV doporučuje, aby Komise pobízela členské státy k zavedení těchto systémů sběru údajů a ke sdílení údajů na územní úrovni povodí.

([3]) Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context, 2023 edition (Udržitelný rozvoj v Evropské unii – monitorovací zpráva o pokroku v plnění cílů udržitelného rozvoje v kontextu EU, vydání 2023).

([4]) „Bring the Water Action Agenda to Life“, Secretary-General Urges Conference, Calling for Game-Changing Commitments on World's Most Important Resource | UN Press („Uveďte akční program pro vodu do praxe,“ naléhá generální tajemník na konferenci a vyzývá k přijetí průlomových závazků, pokud jde o nejdůležitější světový zdroj).

([5]) Zasedání Evropské rady (23. března 2023) – závěry.

([6]) Důsledky sucha, požárů a dalších extrémních povětrnostních jevů: zvýšení úsilí EU v boji proti změně klimatu – usnesení EP, 15. září 2022.

2.11. Eurostat a OECD, za pomoci národních statistických úřadů, by rovněž měly od podniků veřejných služeb každoročně shromažďovat souhrnné údaje o pitné vodě a odpadních vodách. Vzhledem k tomu, že statistické úřady členských států mají k dispozici více údajů týkajících se vody, doporučuje EHSV vypracovat společnou metodiku na širším základě, aby bylo možné shromažďovat relevantnější údaje na úrovni EU. EHSV požaduje, aby údaje o nakládání s vodou pokrývaly všechny dodavatele vody, kteří denně dodávají alespoň 10 000 m^3 nebo zásobují nejméně 5 000 osob.

3. **Přístup k čisté a cenově dostupné vodě a sanitačním zařízením**

3.1. Vodní chudoba se v EU vyskytuje, přestože z globálního pohledu má EU poměrně příznivé postavení. Zatímco sama vodní chudoba se týká především zranitelných sociálních skupin, mnohem větší část obyvatel EU je postižena vodním stresem.

3.2. EHSV vyzývá Evropskou komisi a členské státy, aby řešily problém vodní chudoby, čímž by také zajistily soulad se zásadou č. 20 evropského pilíře sociálních práv. Služby v oblasti dodávek vody a sanitační a hygienické služby by měly být udržitelné, spravedlivé, účinné, vysoce kvalitní a cenově dostupné všem v EU. Zvláštní pozornost je třeba věnovat zranitelným sociálním skupinám a marginalizovaným komunitám. Při rozvoji infrastruktury by se měl brát zvláštní zřetel na vlastníky nemovitostí s nedostatkem zdrojů a sociálně znevýhodněné městské a venkovské čtvrti s dlouhodobou potřebou renovací infrastruktury a zajišťování zdrojů. EHSV navrhuje prosazovat společný přístup k chápání vodní chudoby na úrovni EU a vypracovat komplexní definici tohoto jevu.

3.3. EHSV vyzývá Komisi, aby vypracovala přehled opatření uplatňovaných ve všech členských státech, pokud jde o přístup k vodě a sanitačním zařízením a jejich cenovou dostupnost, zvláště pro zranitelné spotřebitele. Na základě tohoto přehledu by měly být vypracovány společné pokyny pro členské státy, aby se zajistilo, že žádným domácnostem ve zranitelné situaci nebudou odpojeny dodávky vody.

3.4. Příslušné kroky by měly spojovat nástroje sociální politiky, opatření politiky bydlení a konkrétní iniciativy týkající se služeb v oblasti dodávek vody a sanitačních a hygienických služeb. Při financování těchto opatření by měla být zohledněna zásada solidarity – vedle veřejného financování by měly být prozkoumány inovativní formy financování, např. zřízení zvláštních transparentních fondů zahrnutých do účtů za vodu. EHSV navrhuje, aby kvalitní a cenově dostupné služby v oblasti dodávek vody a sanitační služby podléhaly jasné regulaci zaručující jejich povinné poskytování, aby nikdo nebyl opomenut.

3.5. Vzhledem k tomu, že voda je veřejným statkem, vyzývá EHSV k uplatňování zásady všeobecného přístupu ke službám v oblasti dodávek vody a sanitačním a hygienickým službám za dostupné ceny pro všechny obyvatele EU. EHSV zdůrazňuje, že panuje široká shoda na tom, že orgány veřejné správy mohou zaručit všeobecný přístup k vodovodním a kanalizačním systémům za dostupnou cenu a s odpovídajícími standardy kvality. EHSV rovněž požaduje, aby byla v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 ([7]) všem občanům EU zajištěna volná dostupnost pitné vody prostřednictvím přístupných vodních fontánek a zdrojů vody na veřejných místech.

4. **Udržitelná a odolná vodohospodářská infrastruktura**

4.1. Je zapotřebí přijmout dlouhodobou strategii pro zvýšení odolnosti vůči nedostatku vody, která by brala v úvahu regionální klimatické zvláštnosti a průmyslový profil. EHSV požaduje, aby byly ve všech členských státech přijaty jednotné právní předpisy týkající se vytvoření mechanismu EU pro zadržování vody během deštivých období. Toho by bylo možné dosáhnout prostřednictvím výstavby zásobních nádrží a systémů pro doplňování zásob podzemních vod, omezováním půdní zástavby s cílem zvýšit retenční kapacitu půdy a především rozšířením zalesňování a investováním do přírodě blízkých řešení, jako jsou tzv. „houbová města“.

4.2. Všechny členské státy by měly vést záznamy o odběru povrchových a podzemních vod a také o zadržování povrchových vod. EHSV vítá požadavek Komise minimalizovat ztráty vody ve vodovodních potrubích, který je součástí přepracovaného znění směrnice o pitné vodě ([8]). EHSV požaduje důkladné a okamžité vyhodnocení stavu podzemních kanalizačních systémů ve všech členských státech a zmapování vodních zdrojů a investic v každém členském státě s cílem

([7]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 ze dne 16. prosince 2020 o jakosti vody určené k lidské spotřebě (Úř. věst. L 435, 23.12.2020, s. 1).
([8]) Úř. věst. L 435, 23.12.2020, s. 1.

získat aktuální informace o stavu existující vodohospodářské infrastruktury a určit naléhavé investiční potřeby. Index infrastrukturní ztrátovosti vodovodní sítě by se měl zlepšit díky zavedení povinných, postupně snižovaných cílových hodnot na úrovni členských států.

4.3. Měly by být výrazně sníženy ztráty způsobené únikem vody v sítích a omezeno plýtvání vodou v zemědělství, průmyslu nebo v oblasti cestovního ruchu. EHSV naléhá na to, aby se problém ztrátové vody řešil tím, že se budou upřednostňovat iniciativy zaměřené na průběžnou údržbu s cílem výrazně snížit úniky vody a bude se zlepšovat výzkum pokročilých technologií pro odhalování úniků.

4.4. Při úsilí na cestě ke klimaticky neutrálnímu průmyslu by měly být zohledněny rovněž průmyslové emise do vody, nepříznivé dopady na lidské zdraví a z toho plynoucí náklady pro společnost. EHSV vyzývá k vypracování specifických norem pro kvalitu vody a její využívání v různých hospodářských odvětvích, čehož by bylo možné dosáhnout zřízením poradní platformy zúčastněných stran EU. Veřejné i soukromé hospodaření s vodou by mělo obyvatelstvu zajistit všeobecný přístup k vodě, přičemž potřeby lidí by měly být na prvním místě a měl by být chráněn konkurenční přístup k vodě pro veřejný sektor, zemědělství a průmysl. EHSV zdůrazňuje, že ekologická transformace by neměla vyvíjet tlak na vodní zdroje, a vyzývá v tomto ohledu k vypracování individualizovaných řešení.

4.5. EHSV doporučuje, aby byla pečlivě monitorována a lépe regulována práva odběru, povolení, licence, smluvní práva a přímé vlastnictví s cílem zabránit tomu, že se budou využívat pro obchodní účely, a aby byla současně zavedena restriktivní pravidla, která by chránila vodní zdroje EU před využíváním v zájmu zúčastněných stran ze zemí mimo EU. Na tyto licence a povolení udělované pro obchodní účely by se měl vztahovat zvláštní regulační rámec, který bude transparentní a udržitelný a budek vodě přistupovat jako ke společnému statku. V zájmu veřejného zdraví a dobrých životních podmínek občanů EU v konkrétních situacích, jako jsou krize nebo sucho, by měly mít veřejné instituce právo převzít za spravedlivou náhradu zpět od veřejného sektoru práva na užívání vody. V případě krize v oblasti vody musí být upřednostněni lidé a jejich základní lidské potřeby.

4.6. Modrá transformace zahrnuje postupné ukončení procesů, které neumožňují účinné hospodaření s vodou, a nalezení konkrétních řešení pro pracovníky a územní celky se zapojením zúčastněných stran. EHSV poukazuje na to, že zajištění dostupnosti kvalifikované pracovní síly a specializovaných pracovníků a zachování konkurenceschopnosti evropských podniků vyžaduje konkrétní opatření na všech úrovních. Výbor vyzývá k vypracování meziodvětvového plánu pro vodu a k investicím do pracovních podmínek, kvalitních pracovních míst a odborné přípravy se zvláštním zaměřením na mladší generaci. Know-how v oblasti procesů úspor vody bude pro průmysl v budoucnu klíčovou kompetencí a klíčovým ukazatelem výkonnosti. Je třeba provádět systematický průzkum personálních požadavků v odvětví vodního hospodářství, včetně potřebné kvalifikace, rozvoje pracovní síly a řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. EHSV vyzývá Komisi, aby zahájila legislativní proces s cílem vytvořit v rámci Evropského inovačního a technologického institutu (EIT) nové znalostní a inovační společenství pro vodu a zintenzivnila přístup související s „pěti misemi“.

5. **Udržitelné využívání a spotřeba vody a podpora nových příležitostí**

5.1. Všichni uživatelé vody v EU, včetně zemědělství, průmyslu, domácností a orgánů veřejné správy, by měli přijmout udržitelné postupy ke snížení spotřeby vody a měli by být vybízeni k tomu, aby si pořizovali zařízení, která jim pomohou dosáhnout udržitelnějšího využívání a spotřeby vody. Je nezbytné, aby zemědělství a průmysl nesly společenské náklady související s jejich spotřebou vody a emisemi, neboť to povede k udržitelnějším postupům. Stálou prioritou by měla být i dekontaminace.

5.2. Evropa má příležitost přetavit výzvy spojené s vodou na nové perspektivy technologického rozvoje, společenského pokroku, nových dovedností a růstu podniků, přičemž konečným cílem je dosáhnout hospodářství zabezpečeného dodávkami vody a odolného vůči jejímu nedostatku s možnostmi plné a produktivní zaměstnanosti a kvalitními pracovními místy pro všechny. EU se proto musí stát světovým lídrem, pokud jde o vývoj, výrobu a využívání technologií umožňujících účinné hospodaření s vodou, a získat celosvětovou pověst produkční oblasti s malou vodní stopou. Zásadní význam budou mít strukturované investice do výzkumu a vývoje a do předávání znalostí a dovedností v odvětví vodního hospodářství.

5.3. Úspěšné přijetí technologií umožňujících účinné hospodaření s vodou v průmyslu a v dalších oblastech má zásadní význam pro úspěch udržitelné vodní politiky EU. Technologie umožňující racionální využívání vody představují průmyslové odvětví, které je součástí oboru čistých technologií, a jako takové by tyto technologie měly být rovněž energeticky účinné. Vzhledem k tomu, že čisté technologie představují průmyslový ekosystém sám o sobě, navrhuje EHSV připravit pro něj plán transformace na nadcházející dva roky, s ambiciózními, avšak realistickými cíli, včetně plánu na předávání znalostí a dovedností.

5.4. EHSV požaduje, aby byly jasně rozlišeny druh spotřebovávané vody (podzemní voda, povrchová voda, opětovně využitá voda atd.) a dopad na biologickou rozmanitost a životní prostředí. Vyzývá k tomu, aby byly pro všechny typy spotřebitelů zavedeny pobídky k opětovnému využívání vody a k přechodu na oběhové hospodaření s vodou. Místo pitné vody by měly být zcela běžně využívány nekonvenční zdroje vody (jde například o co nejrozsáhlejší využívání zachycené dešťové vody k zalévání zahrad, mytí aut a dalším účelům).

5.5. Podle nařízení o evropských environmentálních hospodářských účtech (nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 691/2011 ([9])) je zavedení účtů vody dobrovolné. Vzhledem k tomu, že získat celoevropský přehled o spotřebě vody v celé ekonomice a jejích odvětvích by umožnil pouze povinný účet vody, doporučuje EHSV Komisi, aby zavedla povinné vodní účetnictví.

5.6. Všechny režimy společné zemědělské politiky (SZP) by měly zemědělcům ukládat povinnosti týkající se udržitelného a účinného využívání vody a podporovat udržitelné a účinné hospodaření s vodou a zahrnovat ukazatele v každém členském státě, aby bylo možné v této oblasti sledovat pokrok. SZP a další fondy EU by měly přispívat k rozvoji nových zavlažovacích struktur a neměly by podporovat situace, které jsou v rozporu s cíli rámcové směrnice o vodě.

5.7. Moderní intervenční a rozhodovací mechanismy mohou fungovat pouze na základě nepřetržitého měření a sběru údajů o tocích vody a jejím využití, a to za použití automatických čidel. Stávající struktura tohoto systému v EU je neúplná. EHSV se zasazuje o využívání internetu věcí, generativní umělé inteligence, strojového učení a sítí inteligentní infrastruktury s cílem upevnit společnosti inteligentně hospodařící s vodou. EHSV doporučuje, aby členské státy posílily úsilí k zavedení těchto systémů a ke sdílení údajů na úrovni povodí. Je důležité vytvořit mechanismus včasného varování založený na inteligentních technologiích týkajících se využívání vody, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat kybernetické bezpečnosti.

5.8. EU musí v rámci své modré dohody bezodkladně vypracovat komplexní politiku udržitelného hospodaření s vodou pro průmysl založenou na snižování spotřeby vody a na opětovném využívání a recyklaci vody a na snižování jejího znečištění. Tato politika se musí též zaměřit na průmyslová odvětví náročná na spotřebu vody a na postupné zavádění technologií umožňujících účinné hospodaření s vodou. Voda se musí s ohledem na provázanost mezi energetikou, vodohospodářstvím a kritickými surovinami stát základním prvkem průmyslové strategie EU. K řešení nedostatku vody a usnadnění přístupu průmyslových odvětví k vodě je zapotřebí dlouhodobá strategie. K tomu bude nutno přistoupit v nejbližších dvou letech k revizi průmyslové strategie EU a souvisejících dokumentů k cestě transformace. Tento odvětvový přístup by měl zahrnovat charakteristiku účinného hospodaření s vodou a výzev spojených s jejím využíváním v každém z odvětví.

5.9. EHSV vyzývá, aby byly vytvořeny konkrétní kampaně a opatření s cílem přispět k tomu, že všichni obyvatelé EU, zejména mladší generace, porozumí hodnotě vody. Mělo by se zvážit, že kromě stávajícího energetického štítku EU bude zaveden štítek s informacemi o spotřebě vody. Při zvyšování povědomí různých kategorií spotřebitelů o významu zlepšování účinnosti a účelnosti jejich spotřeby a také o krátkodobých mimořádných opatřeních přijatých v reakci na krizové situace vyvolané změnou klimatu mají zásadní význam organizace občanské společnosti EU. Je důležité zajistit, aby obyvatelé EU mohli v této věci plně vykonávat demokratickou kontrolu.

6. **Financování modré dohody pro EU**

6.1. EHSV vyzývá, aby byl zřízen nový zastřešující fond, tzv. fond pro modrou transformaci, který by vytvořil jednotné evropské přístupové místo pro investice ve vodním hospodářství. Z tohoto fondu by měl být financován přechod k udržitelné vodohospodářské infrastruktuře a udržitelnému hospodaření s vodou, zavádění technologií umožňujících účinné hospodaření s vodou a souvisejících pracovních míst a dovedností a snižování nerovností v přístupu k vodě

([9]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 691/2011 ze dne 6. července 2011 o evropských environmentálních hospodářských účtech (Úř. věst. L 192, 22.7.2011, s. 1).

a sanitačním zařízením, které budou kvalitní a cenově dostupné. Z fondu by se mělo financovat provádění modré dohody pro EU, fond by měl fungovat nejpozději do čtyř let od přijetí tohoto stanoviska a měl by zahrnovat přístup založený na povodí a využívat finanční zdroje, které jsou již k dispozici, jako jsou Evropské strukturální a investiční fondy, Nástroj pro oživení a odolnost, program InvestEU a další nové dodatečné inovativní finanční zdroje ([10]).

6.2. EHSV vyzývá k vytvoření udržitelných nástrojů financování, jako jsou zelené dluhopisy, sociální dluhopisy a zelené úvěry, které by byly doplněny o jednotné definice udržitelnosti platné napříč různými jurisdikcemi a o vyšší úroveň normalizace. Navrhuje rovněž, aby byly na úrovni EU zavedeny a regulovány modré dluhopisy určené k investicím do oblasti vodního hospodářství. Využívat by se k těmto investicím měly i tradiční půjčky, sezónní úvěry, granty, rizikový kapitál, soukromý a veřejný kapitál, skupinové financování a penzijní a investiční fondy. EHSV považuje za zásadní začlenit do kritérií pro hodnocení investic v oblasti vodohospodářství environmentální, sociální a správní faktory a odolnost a podporovat investice do přírodě blízkých řešení.

6.3. Podmínky pro udržitelné využívání vody by měly být kritériem ve všech fondech EU přidělovaných členským státům, včetně finančních prostředků SZP. Postupně by se mělo upustit od účtování zavlažovací vody na základě zavlažované plochy a pozornost by se měla zaměřit na přechod na postupy, které účinně využívají vodu, a technologie zavlažování, které vyžadují méně vody.

6.4. EHSV vyzývá k vytvoření systému daní a příplatků za neudržitelné využívání vody a současně pobídek k udržitelnému využívání vody. S ohledem na veřejnou povahu vody navrhuje EHSV novou mezinárodní dohodu týkající se systému zdanění vody.

6.5. Investice EU do oblasti vodního hospodářství vyžadují dlouhodobý přístup pro zvýšení odolnosti vůči vodnímu stresu. EHSV navrhuje, aby se jim v rámci Paktu o stabilitě a růstu věnovala zvláštní péče, a doporučuje, aby byla zavedena jasná definice „zlatého pravidla“ pro investice do veřejné vodohospodářské infrastruktury. Členské státy by měly společně přistupovat k zajištění dostatečné transparentnosti při používání zlatého pravidla a zároveň zajistit makroekonomickou stabilitu a produktivitu a chránit sociální a environmentální základ pro dobré životní podmínky stávající i budoucích generací.

6.6. Voda by měla být v programovém období 2028–2034 uznána za strategickou prioritu. Je zapotřebí další právní flexibility, zejména v oblasti právních předpisů o zadávání veřejných zakázek, aby se usnadnilo investování do městské a venkovské vodohospodářské infrastruktury, a zároveň uzpůsobení pravidel státní podpory vícestrannému využívání vody.

6.7. EHSV považuje za zásadní, aby ve všech členských státech byly upřednostňovány projekty, které snižují spotřebu vody a vedou k jejímu opětovnému využívání, a aby do těchto projektů směřovaly finanční prostředky. Výbor požaduje, aby byly vyčleněny zvláštní finanční prostředky a nové zdroje určené na výzkum a inovace v oblasti vodních technologií s cílem usnadnit budování kapacit vodohospodářské infrastruktury a dodržet pravidlo 3 % HDP na investice do výzkumu.

6.8. Voda není komoditou, s níž lze obchodovat. Měla by být vypracována nová pravidla týkající se vody přizpůsobená jednotnému trhu. Ceny, náklady a daně by kromě toho měly být spravedlivé a v souladu se současnými a budoucími společenskými, klimatickými a průmyslovými výzvami, měly by být transparentní, pokud jde o jejich strukturu, zohledňovat zabezpečení dodávek vody v dlouhodobém horizontu, začleňovat zásadu „znečišťovatel platí“ a zabezpečit všeobecný přístup a cenovou dostupnost pro zranitelné skupiny.

6.9. Výbor vyzývá k přijetí společného přístupu na úrovni EU ke spravedlivému nastavení cen vody, jímž by se zohlednila vzájemná propojení mezi různými funkcemi vody a vzájemné závislosti různých subjektů a zajistilo, že náklady (plus daně) a cena vody budou pro všechny zúčastněné strany plně transparentní. EHSV vyzývá k zavedení metodiky EU s cílem racionalizovat a standardizovat systémy stanovování cen vody a možnosti uplatňovat regulované ceny v určitých přesně vymezených situacích.

6.10. Struktura sazeb by se měla skládat nejméně ze tří bloků: první by měl být blok lidských práv, který by měl být zdarma a upravený podle množství, které je považováno za nezbytné pro bezpečný život. Druhý spotřební blok by mohl mít sazbu pokrývající náklady. Třetí blok vyšší spotřeby by měl mít mnohem vyšší ceny, což by vytvářelo křížové subvencování pocházející ze zbytných účelů. Cena vody pro hospodářské činnosti by měla vycházet ze sazby pokrývající náklady.

6.11. Je nanejvýš důležité zajistit soulad mezi vodní politikou EU a jejími ostatními politikami a propojit ji s pevnou regulací veřejného a soukromého sektoru s cílem zajistit všem rovný přístup k vodě a zároveň se vyhnout liberalizaci a monopolizaci trhu s vodou.

([10]) Celkovou výši nákladů spojených s přepracováním znění směrnice o čištění městských odpadních vod Komise odhaduje na více než 3,8 miliardy EUR dodatečných finančních prostředků ročně.

6.12. EHSV požaduje, aby se jasně rozlišovalo mezi ukazateli používanými při definování a hodnocení politik, ukazateli pro účely komunikace se zúčastněnými stranami a spotřebiteli a investičními ukazateli. Evropská komise, Evropská investiční banka a Evropská banka pro obnovu a rozvoj by měly používat společný soubor ukazatelů a klíčových ukazatelů výkonnosti a do zprávy o strategickém výhledu EU a do evropského semestru by měla být bezodkladně doplněna jedna kapitola. EHSV se domnívá, že aktuálně používané ukazatele, jako je například index spotřeby vody plus, by měly být pečlivě monitorovány a EU by měla stanovit konkrétní nižší přípustné limity na úrovni jednotlivých zemí a na úrovni povodí.

7. **Modrá diplomacie**

7.1. Voda je zdrojem života, nástrojem míru, zdrojem civilizace, zdrojem bohatství a součástí našeho dědictví. Je nezbytná pro ekonomiku a zároveň je společným statkem, proto je třeba ji respektovat a chránit jako součást našeho úsilí o péči o budoucí generace. Voda je vzhledem k tomu, že na celém světě vzrůstá její nedostatek, chápána jako strategické bezpečnostní aktivum. Někdy se používá jako zbraň a může být cílem a často katalyzátorem civilních a vojenských konfliktů. Do zahraniční politiky a vnějších vztahů EU, včetně politik v oblasti sousedství, obchodu a rozvoje, je nutné začlenit rozhodná opatření v oblasti modré diplomacie. EHSV naléhavě vyzývá EU, aby prokázala své odhodlání prosazovat cíle udržitelného rozvoje v oblasti vody tím, že v souladu s výsledky konference OSN o vodě jmenuje zvláštního vyslance pro vodu.

7.2. EU by měla zintenzivnit své úsilí v oblasti dynamické a politické modré diplomacie, jež by fungovala synergicky s diplomacií v oblasti zdraví, a prostřednictvím vytváření globálních partnerství pro vodu začlenit toto úsilí do své zahraniční politiky a vnějších vztahů. EU by měla podporovat snadný a nepřetržitý přístup k cenově dostupné vodě, usnadňovat udržitelné hospodaření s vodou a odpadními vodami a zachovávat a ochraňovat mokřady a biologickou rozmanitost jako zásadní součást modré diplomacie. EHSV s ohledem na svůj komplexní přístup požaduje, aby se zásady modré dohody staly jasným pilířem vnější politiky EU a aby EU tento aspekt systematicky zahrnovala do svých dvoustranných a mnohostranných kontaktů, a to i při jednáních o obchodních dohodách.

7.3. Podle předpovědí může sucho do roku 2050 zasáhnout více než tři čtvrtiny světové populace. Různé zprávy OSN odhadují, že do roku 2050 povede kombinace problémů a konfliktů souvisejících s vodou a klimatem k migraci přibližně miliardy lidí. Zejména na globálním Jihu je přístup k vodě velmi omezený. To dále podpoří vysídlování a migraci na globální Sever. EHSV proto žádá, aby byly místo přijímání opatření proti samotným uprchlíkům řešeny hlavní příčiny (včetně nedostatku vody).

7.4. Do globální agendy EU by měly být systematicky začleňovány modernizace rámce smluv OSN pro otázky související s vodou, prosazování a podpora globální spolupráce, příprava na dlouhodobé změny a mimořádné situace a zajištění přístupných a cenově dostupných služeb v oblasti dodávek vody a sanitačních a hygienických služeb.

V Bruselu dne 26. října 2023.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru

Oliver RÖPKE